

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

Pranešimas spaudai

2017 m. sausio 24 d.

Kurdami skiauteručius mokslininkai garsina Lietuvą

Aleksandro Stulginskio universiteto profesoriai Simas Gliožeris ir Alfonsas Sigitas Tamošiūnas, kurdami naujas dekoratyvinių augalų veisles, garsina Lietuvos vardą visame pasaulyje. Mokslininkai sukūrė apie 100 įvairių dekoratyvių veislių, daugiausia skiauteručių ir begonijų.

Skiauteručiai gali būti piltuvėlio formos rožiniais, raudonais arba baltais žiedais, stačiais, svyrančiais arba laipiojančiais stiebais. Šie augalai auga net iki 3–5 m aukščio. Šiuo metu žinomos septynios skiauteručių rūšys, daugiausia paplitusios Meksikoje, kai kurios jų aptinkamos ir Gvatemaloje. Komercinėje gėlininkystėje skiauteručiai yra vieni naujesnių augalų.

„Aleksandro Stulginskio universitete dirbti su skiauteručiais pradėta 1980 metais. Lietuviai labai daug nuveikė vykdydami šių augalų selekciją, tačiau ilgą laiką šis darbas buvo neįvertintas. Tik kiek mažiau nei prieš dešimtmetį lietuvių išvestos skiauteručių veislės sulaukė didesnio susidomėjimo“, – pasakoja prof. S. Gliožeris.

2009 m. jos buvo įtrauktos į Nacionalinį augalų veislių sąrašą. Po dviejų metų Lenkijoje buvo patikrinti pirmieji trys tarpgentiniai hibridai, 2014 m. net dvi dešimtys skiauteručių rūšių perduotos saugoti Augalų genų bankui.

Profesorius džiaugiasi, kad dirbdamas tuometinės Lietuvos žemės ūkio akademijos Botanikos katedroje, galėjo keistis augalų sėklomis su įvairiais pasaulio botanikos sodais. Šie mainai leido sukurti daugiau ir įvairesnių, kartais net visiškai netikėtų skiauteručių rūšių.

„Laukinės skiauteručių rūšys nebuvo labai dekoratyvios, bet intuicija sakė, kad jas kryžminant tarpusavyje galima sukurti ką nors gražaus. Taip per daugelį metų pavyko sukurti labai dekoratyvių augalų“, – pasakoja prof. S. Gliožeris.

Profesorių S. Gliožerio ir A. S. Tamošiūno išvestais dekoratyviniais augalais susidomėjo JAV ir Vokietijos įmonės. Šiuo metu jos atlieka pramoninius tyrimus ir svarsto galimybę šiuos augalus panaudoti komerciniams tikslams.

„Kad sukurtos skiauteručių veislės plačiau paplistų, būtų pradėtos dauginti gėlininkystės ūkiuose, reikia jas patentuoti, apsaugoti selekcininko autorines teises, išreklamuoti pasaulio spaudoje, tačiau tam reikia ir lėšų. Kol kas neturime nė vienos patentuotos veislės, – sako prof. S. Gliožeris. – Lietuviškos skiauteručių veislės dar tik pradėjo skintis kelią į pasaulį, bet malonu, kad jomis jau domisi užsieniečiai. Mūsų universitete sukurti tarpgentiniai skiauteručio ir nuogrėdos hibridai – vieninteliai pasaulyje“, – džiaugiasi prof. S. Gliožeris

Prieš 13 metų sukurtas tarpgentinis hibridas, kurį bus siūloma pavadinti vardu *Rhodospermum lithuanicum*, taip pat yra vienintelis pasaulyje. Jo ir lapai, ir žiedai dekoratyvūs. Tai sparčiai augantis laipiojantis augalas, paveldėjęs abiejų tėvinių augalų vertingąsias morfologines dekoratyvines savybes.

Kol kas Lietuvoje skiauteručiai dar labai reti augalai, tačiau jau vienur kitur auginami. Jų priežiūra nesudėtinga. Lietuvos selekcininkų sukurtos veislės dauginamos tik vegetatyviai, lengvai įsišaknija. Skiauteručius galima auginti kaip laipiojančius, karoklinius ar kiliminius augalus, taip pat panaudoti balkonams apželdinti. Patrumpinus peržydėjusius ūglius, jie greitai atželia ir gausiai žydi. Tai sezoniniai augalai ir per žiemą turi būti laikomi vėsioje (5–10°C) patalpoje.

Naujas augalų veisles kuriantys mokslininkai prof. S. Gližeris ir prof. A. S. Tamošiūnas nominuoti 2016 metų Lietuvos mokslo premijai už daugiamečių darbų ciklą „Dekoratyvinių augalų veislių kūrimas“.